

Onvolledige reconstructie van een moeizame situatie met een aantal gegeven ingrediënten.

DE INGREDIËNTEN

ACTOREN

Antony Gibbs de jongen

What's mine? What's yours? What's real?

Tyntesfield, 19e eeuw, onbekend tijdstip

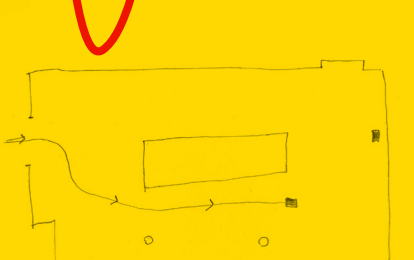
De eetkamer: de deur gaat open. Antony Gibbs komt de ruimte binnen 'proud about the remodeling of the room'. Het behang met bloemen heeft een rode achtergrondkleur. Een jongen (14? 16?) schildert de rode gedeelten over met crèmekleurige verf. Hij staat op een houten trap met een kwast in zijn hand en kijkt om. Aan de kwast zit verf. Hij houdt zijn andere hand onder de kwast om het druppelen op de vloer van de verf tegen te gaan, terwijl hij zijn voet een beetje verziet om zijn evenwicht te bewaren. Wat zou er zijn?

(Antony)

Antony Gibbs loopt door de eetkamer richting de jongen. Het is de eetkamer die zijn overleden vader gebouwd heeft in gotische stijl. Een neogotische eetkamer in een groot neogotisch huis dat eerst een bescheiden landhuis was. Hij is trots op zijn eigen aanpassingen. De ruimte is nu groter. De haard is verplaatst. Het behang wordt overschilderd: de donkerrode achtergrond wordt crèmekleurig. De initialen in het plafond zijn de kroon. Mijn werk. De ruimte is nu van mij en niet meer van hem.

Rondkijkend in het bijna donker zie ik de jongen op de trap staan. Het schilderen duurt langer dan ik dacht. Maar het wordt wel goed. Waarschijnlijk zullen <...> het zo wel licht genoeg vinden. De ramen moeten open – de ventilatie trekt overal in. Ik veer over het tapijt. De herinrichting is bijna klaar.

Ik zie de stralende diners die door de kaarsen verlicht worden en waar alle gasten de hele avond niets anders kunnen doen dan in bewondering en vreugde om de pracht die ze om zich heen zien, door het heerlijke eten en ons fantastische gezelschap, ons welverdiende complimenten maken. Lange discussies zullen we houden over de meest uiteenlopende onderwerpen. Door al deze omstandigheden en de prachtige ruimte zal de verhevenheid van ieders ziel aan de oppervlakte komen.

de route door de kamer

de trots (Antony)

de overpeinzing (de jongen)

Antony komt niet de kamer binnen. In mijn beleving klopt dat niet, ik zie het niet gebeuren. Ik verbind hem eigenlijk ook niet met de opdracht tot het overschilderen van het behang. Ik vermoed dat een vrouw in zijn omgeving dat heeft voorgesteld.

Antony was trots op zijn kamer, maar hield ook van zijn vrouw. Of was het zijn dochter (ik weet het niet)? Het behang is een vrouwelijk karakter van een mannelijke kamer. Maar het moest niet te veel kosten. Een concessie.

Ik zie alleen de jonge leerling die zijn schilderwerk doet. Onder auspiciën van zijn leermeester. En er zijn bedienden, ze eten samen, ze staan op gelijke voet.

In die kamer is alles gecondenseerd rond het verven van het behang. Het patroon. Hoe de verf gliidt over het behang. Hoe het daardoor verandert van een donker naar een behang van Japanse makelij naar een warboel van bloemen die uit een crèmekleurige achtergrond tevoorschijn komt. De rest is out of focus.

Wat me dan zo treft is, wanneer Antony zo trots was op de nieuwe kamer (kosten noch moeite besparend), waarom dan zo'n 'goedkope', stordige, onprofessionele manier om de muren van uiterlijk te doen veranderen? Waarom niet een ander behang gekozen? Er waren er genoeg in die tijd. Nee, hij liet de rode achtergrond crèmekleurig schilderen. Wat betekent dit allemaal? Hij kon vragen dit te doen, hij is de meester in deze verhouding.

Wanneer is dit gedaan? Een keer in de winter toen de familie het huis uit was? Hoe lang duurde het klusje? Was iedereen tevreden? Je kan moeilijk fouten maken: het is de belangrijkste kamer, de 'mankamer' waar de gasten geïmponerd moesten worden en de mannen na het eten hun zaken bespraken.

Antony was trots op 'zijn' kamer. Hij had de kamer verlengd (zodat er een directe loop was tussen keuken en tafel: het eten werd warm geserveerd), de vuurhaard eten werd verplaatst naar het midden van de vergrote kamer (hierdoor konden de buizen voor de nieuw aangelegde elektriciteit ook enkele kans om te ontstaan. Let wel, Het mooi weggevoerd worden. Let wel, Het nieuwste van het nieuwste). De letterlijk betroning van zijn veranderingen was het neogotische houten plafond met medallions met zijn initialen erin gesneden. Hij was met recht trots. Waarom het behang dan zo knullig?

Geeft het afwijkende inzicht in hoe het verleden was? Iets klopt niet in het afgeronde geheel, hier schuurt iets. De deur staat open hier. Ik treed binnen.

(de jongen)

Het licht dat naar binnen schijnt is flauw, omdat het tegen de avond loopt. Zal hij zeggen dat ik kan stoppen? Hopelijk vindt hij mijn werk goed. De hele dag ben ik hier alleen. De zon zie ik van links naar rechts gaan. De geur van de verf helpt me herinneren dat ik hier werkelijk ben. Ik wil zitten op de oude stoelen.

Ik strek mijn benen uit. De kramp wil ik tegenstaan. Hoeveel dagen ben ik hier al? Ik hoor nu al bij de ruimte. De ruimte is van een ander. Maar ik ben er. Steeds ben ik er. Elke dag.

De tijd – die normaal achtig en vluchtig, snel en los – wast door de wereld snelt – wordt een eenvormige massa, een zwaarte (geen doorlopende streep) die neerdaalt over de kamer en tot stilstand komt. De buitenwereld wijkt naar achteren en de kamer wordt het enige dat er bestaat. De tijd loopt niet verder, hij is zwaar, stilstaand en ondoordringbaar.

's Nachts droom ik van de patronen die die ik de hele dag aan het inkleuren ben. Zodra ik mijn ogen dichtdoe zie ik de lijnen de hoeken. Ik ben zo moe. Aan niets anders kan ik meer denken dan aan die lijnen en hoeken, de vorm van de kwast lijkt ingebrand in mijn hand, alsof ik die nooit meer ergens anders voor kan gebruiken. Ik ben zo moe. De dagen gaan voorbij in volle concentratie, maar de focus die ik heb wordt aangewend voor iemand anders plezier. Niet voor mijn eigen dromen die sowieso nauwelijks de kans hebben gekregen om zich te ontwikkelen tot iets dat echt na te jagen valt. Mijn geest is gekindnap en gedwongen na te denken over het verven van het behang. Mijn eigen vrije gedachten krijgen geen enkele kans om te ontstaan. Is het de bedoeling dat ik geen gedachten heb? Zou ik anders dit werk wat ik doe niet meer willen doen? Antony zegt niets tegen mij.

'Als ik het huis zou zijn...'

Mijn lichaam is het huis. Mijn hoofd de zoldering, daar waar vergeten dingen zijn opgeslagen. Er zijn passanten, we leven in co-existentie. Soms zijn ze met veel, soms ben ik alleen. Koud is het dan in mij. De verbouwing doet mij geen pijn. Ik ben dagelijks in verval, maar minder dan mijn bewoners.

Ik sta er nog steeds en zij zijn dood.

Ze hebben me veranderd. Door hun gebruik, door hun achteloosheid. Ik heb sympathie voor de kleine gebaren van de grote handelingen. De kwast kietelt me.

Ik voel hoe de kamer opfleurt van de crèmekleurige achtergrond. Ze hebben goed naar mij geluisterd - dat rood is veel te somber, het past niet bij mij. Ik ben ook nog steeds niet overtuigd van dat roodgeverfde tapijt in de salon. Maar misschien hebben ze dat nu nog niet uitgevoerd.

Ik heb sympathie voor de jongen. Hij is een passant, maar hij werkt hard. Hij doet zijn best: hij is in zijn leertijd en wil graag blijven. Hij wil een zelfstandig ambachtsman worden, dan heeft hij iets bereikt. Is de verbinding met zijn dromen de sleutel tot die gebeurtenis?

Soms, wanneer hij denkt erin te zijn, pauzeert hij. Doet zijn ogen dicht, omdat dan precies om 11:04 de zon in de kamer schijnt. Hij veilt 'm branden op zijn rug. Hij draait zich om en sluit zijn ogen. Even is hij niet hier, maar verder, in de toekomst. Hij ziet het niet concreet voor zich, maar hij voelt hoe hij zich later voelt. Later als hij trots mag zijn op zichzelf. Niet als Antony. Ze weten niet hoe nabij ze zijn.

Waar of onwaar: Dromen over de toekomst is hetzelfde als denken over het verleden.

Zie de zon die over de muur kruipt. Is er zon? (Nabeeld.) De kamer ligt op het westen. Dat betekent 's ochtends zon. Ik krijg de geur van de verf niet uit mijn neus. (Er zijn geen samples meer in het huis.) Wanneer ik mijn ogen dichtdoe zie ik het patroon nog steeds voor me.

Wat ze toen nog niet wisten: het houdt nog minimaal 125 jaar.

Is de kleur die ik zie ook de kleur die zij zien?

Lichter (Er is gerookt in de kamer.) Donkerder (De zon heeft zijn werk gedaan.)

Ik heb kramp in mijn armen van het verven.

Dat wat ik mij kan voorstellen van de kamer, is mijn herinnering. Alles concentreert zich op het behang.

Waarom zou mijn herinnering inaccurater zijn dan de werkelijke situatie? Alle elementen in de kamer zijn nooit door iemand ten volle beleefd. Onze blik wordt gestuurd. Ik kan niet zien wat er achter mij gebeurt. In de schaduw zie ik hoe de dansende bladeren – voor en achter mij – een pas-de-deux aangaan.

In één beeld zie ik iets gecombineerd dat niet met elkaar dansen kan.

(ik)

In de glans van de schemering en de stille dofheid van de vallende avond sta je in de eetkamer. Als je ogen van de rand van de stoel, naar de tafel en het kleed en het glas en de pilaar en het licht in de ramen gaan.

Het is mijn beleving van de kamer. Het verleden gebeurt zoals ik het me voorstel. Omdat we het niet kunnen contrarieren, kunnen we de gebeurtenissen in de geschiedenis onze wil opleggen en zelf gaan geloven in de juistheid van onze voorstelling. We verplaatsen ons in de twee actoren en modelleren ze naar onszelf. Naar verschillende types, de verschillende kanten van, en in onszelf. Bij de een roepen we onze trotse en bij de andere worden mensen - de historische figuren: wandelende eigenschappen.

De situatie speel ik na in mijn hoofd. Een reenactment; maar dan met mijzelf als de twee actoren, het gevoel dat ik heb bij de kamer, mijn perceptie en al de resultaten van het gebruik van mijn zintuigen. Een aantal elementen van de historische situatie zijn bekend. Wat niet bekend is val je aan met je eigen ervaringen: je sannames over het verleden. Dit alles met een visie die voortgekomen is uit de ervaringen uit je eigen leven.

Waar raakt het echte verleden onze fantasie? Waar vinden we een flintertje waarheid?

Voor mij gaat het er om, hoe beter je een situatie kent (Hoe was het licht, wat was de geur van de verf, hoe zag de jongen er uit?), hoe meer je je kunt voorstellen dat de situatie normaal is in plaats van in een ver en ander verleden. Het plaatst tevens mijn handelingen in een ander licht - voor mij zijn ze normaal, maar voor generaties na mij zijn ze bevreemdend.

Ook al is er veel beeldmateriaal, zijn er teksten en video's, die in onze huidige tijd worden opgeslagen, zijn deze bronnen in staat om te laten zien hoe het echt was? Hoe normaal het leven was. Je moet de feiten met elkaar kunnen verbinden, husselen, in de juiste sterkte en volgorde proberen te brengen. Misschien kom je dichterbij door je te concentreren op de kleine handelingen, die niet tijdgebonden zijn: het lopen, het kraken van een vloer, het licht door het glablarderte. Dat wat wij nu ook kennen.

Moeten we het hebben over geschiedenis? Is de afstand ertoe zo groot dat het een eigen benaming moet krijgen? Alle momenten van een ooit 'nu' in één algemeen woord gevat: verleden. Bestaat het eigenlijk wel? Of is het een construct van de menselijke perceptie? Wanneer je dat loslaat is er geen scheidslijn. We noemen het verleden omdat sommige dingen er anders uitzien, niet omdat ze wezenlijk anders zijn.

Kun je het verleden ook kennen door iets wat er niet is? Alles is zo afhankelijk van de objecten, dat wat fysiek overgebleven is. Doordat iets niet is gevonden of niet is overgeleverd kunnen we ons nog geen idee vormen van hoe het in het verleden was.

Maar het is er wel geweest.

Hoe kunnen we dáár dichtbij komen? Dat wat je niet weet je toch voorstellen, betekenis geven. Kan het verleden alleen als nabeeld bestaan voor ons? Wanneer ik kijk in het licht van het verleden naar wat overgebleven is, blijven de contouren in mijn netvlies gebrand.

De contouren van de bloemen op het behang.

Dit fascineert me: hetzelfde kunnen zien als mensen eeuwen voor mij. Of proeven. Of horen. Gaat het om de zintuigen? Omdat die het meest tijdloos zijn, niet gehinderd door je gedachten die direct je opvoeding je omgeving. De indrukken die direct binnenkomen op ons in staat stellen op een zelfde manier te ervaren als de ander. Ook al verschilt smaak en zullen we nooit hetzelfde ervaren, de gewaarwording, alleen de simpele realisatie als 'ik zie.... Ik hoor.... Ik proef', verbindt ons met alle anderen. Ik voel.

De pijn in de hand van de jongen die de hele kamer moest schilderen.

Misschien moet je het nadenken om tot de conclusie te komen dat het leven niet anders is. De geur van de verf, het geluid dat het penseel maakt, de kramp in de hand, het veranderende licht in de kamer. Een klodder verf die valt – een koude druppel.

Wil ik wel weten hoe de situatie in het verleden in werkelijkheid was? (Ik weet niet eens of Antony en de jongen elkaar ooit ontmoet hebben.)

Wil ik niet eerder dat ik me kan voorstellen hoe de situatie geweest zou kunnen zijn? Zodat ik me er in het nu toe kan verhouden? En om door mij zelf in het verleden te verplaatsen, de grenzen tussen ons en het verleden op te heffen? Je verbonden te voelen met de historische ander door met je eigen karakter, eigenschappen, en kennis in zijn huid te kruipen. Niet om hem te worden, maar om zelf te ervaren hoe jijzelf als historisch persoon geweest zou zijn.

Op school ligt je nadruk bij het leren over geschiedenis op het 'fantastische', het exotische en het anderszijn van het verleden. We leren over de slechtheid van de mens en over zijn heldendaden. Weliswaar als iets waar we van moeten leren. Maar wel als iets dat ver van ons afstaat.

Ik kan een gedegen onderzoek doen naar de kleur van het behang, de actoren, de verf die in de negentiende eeuw gebruikt werd. Wat voor trappen hadden ze toen? Wie was de jongen precies? Zijn naam, achtergrond, zijn toekomst, die hij toen nog niet kende? Ik kan proberen het dagboek van Antony te bemachtigen. Ik kan de feiten proberen te achterhalen.

Maar wil ik niet liever op een andere manier onderzoek doen?

Ik wil in de eetkamer zijn. En me met al mijn inlevingsvermogen verplaatsen in de jongen en hoe het moet zijn geweest om elke dag lange uren te maken met geestdodende arbeid? En er dan bijvoorbeeld door onderzoek achter te komen dat de jongen het zelf geen geestdodende arbeid vond. En me dan dat weer proberen in te denken.

Als wij de geschiedenis zien als een groot 'menszijn' in plaats van iets dat niet meer bestaat, wordt het verleden verbonden aan het nu, heffen we de tijd op, en wordt het dunnere randje 'nu' waarop wij balanceren verrijkt met de geschiedenis die zich nu ook in heden bevindt. Het gaat dan niet meer om tijd die ver achter ons ligt, maar om de verbindende factoren tussen mensen. Wat maakt ons mens? Als we de factor tijd uitschakelen houden we de mens over. De mens die in alle tijden op ons heeft geleken.

Misschien moet je het nadenken om tot de conclusie te komen dat het leven niet anders is. De geur van de verf, het geluid dat het penseel maakt, de kramp in de hand, het veranderende licht in de kamer. Een klodder verf die valt – een koude druppel.

Vragen van Fanny Kuitenbrouwer en Anne-Marie van Meel met antwoorden van Ruth Moppett Collections Officer, The National Trust, Tyntesfield, Wraxall, North Somerset. Uit een e-mail d.d. 14 juni 2015.

When exactly did the enlargement and the redecoration of the dining room by Antony Gibbs took place?

The room was remodelled and extended by architect Henry Woodyer for Antony and Janet Gibbs between 1887 and 1889.

What were the motives of Antony to redecorate and enlarge this room?

Difficult to know the motives as we have no written evidence but Antony and Janet had a large family of 10 children (although one died in childhood) so this could have been one of the reasons, perhaps the need for a better entertaining space. Sadly we just do not know.

What exactly has been adjusted, are there pictures, drawings or correspondence with the architect?

The room originally had a single bay window. The length of the room was extended into the housekeeper's sitting room (beyond the wall at the end of the room) and it was widened by adding three full height bay windows.

Who did the hand painting of the wallpaper and why was this done (rather than ordering and installing new wallpaper)?

The wallpaper dates from the 1889 remodeling and was designed to simulate tooled leather, the paper was richly embossed and gilded. We know from a sample the original background was a deep plum colour. Antony and Janet requested the cream overpainting. We have been told by the current Lord Wraxall, Eustace Gibbs, that the overpainting was done by a young boy called Henry Charles Windsor who worked for 60 years in the house and ended up as head of the building staff on the estate. Again we do not know why but a simple guess could be that they preferred it like this – a change in their taste.

What did the original wallpaper look like and when exactly was it painted over? Does Tyntesfield still hold the pigments, or do you know the name of the color used?

We know the original colour was a deep plum colour from a sample we found in the collection. We don't know if it was done. We don't have the name of the colour used or the pigment.

How long did the repainting took and when did it take place exactly?

Sadly we don't know.

Is there a diary of Antony Gibbs available?

No.

April 2015 bezochten we het landgoed van de familie Gibbs, 'Tyntesfield' in Wraxall, UK. We hoorden dat het behang in de eetkamer in de 19e eeuw was overschilderd. Feiten zijn achteraf bepaald, hoe kunnen we aan het 'nu' van toen recht doen?

Once dank gaat uit naar:

Ruth Moppett, Collections Officer, The National Trust, Tyntesfield, Wraxall, North Somerset

Stephen Ponder, The National Trust, Curator South West Region

Andrew Bush BSc ACR, The National Trust, Paper Conservation Adviser

Ontwerp: Karoline Swiezynski Drukkerij: Kaboorn!